

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
मुक्तस्वाध्यायपीठम्

पाठ्यक्रमप्रस्तावप्रतिवेदनम्
Programme Project Report (SHASTRI)

a.	पाठ्यक्रमस्यनाम Name of the Programmes	<ol style="list-style-type: none"> 1. Shastri (B.A.) in Sanskrit With specialization in Vyakarana shastram 2. Shastri (B.A.) in Sanskrit With specialization in Sahityam 3. Shastri (B.A.) in Sanskrit With specialization in Jyotishashastram
b.	अवधि: Duration	<ul style="list-style-type: none"> • Minimum Duration – 3 Years • Maximum Duration – 6 Years
c.	दृष्टिः/लक्ष्यम्/उद्देश्यानि Mission & objectives	<ul style="list-style-type: none"> • To prepare graduates in Sanskrit with specialization in opted shastra (Vyakarana shastram / Jyotishashastram/ Sahityam). • To facilitate the learning of fundamental/theoretical texts of particular <i>Shastra</i>. • To provide essential knowledge of inter related <i>shastric</i> subjects in order to kindle interest in inter disciplinary studies. • To introduce various schools of thoughts and <i>vaadagranthas</i> in order to encourage rational thinking. • To facilitate learning of Sanskrit & shastras along with some modern subjects like English, Hindi, History/economics/political

अनुवर्ति

		science etc. for enabling the learner to meet the modern challenges and to promote inter disciplinary thinking.
d.	विश्वविद्यालयस्य लक्ष्यपरिपूर्तिदृष्ट्या प्रकृतपाठ्यक्रमणाम् औचित्यम् Relevance of the programmes with HEI's Mission and Goals	One of the objectives of CSU as stated in Act/statues/Regulations/MoA is to develop, propagate, promote & facilitate higher Learning in Sanskrit / <i>shastras</i> . So, the proposed programme is in accordance with Mission of Central Sanskrit University and it will contribute for achieving the goals.
e.	अभीप्सितः अध्येतृगणः Nature of prospective target group	<ul style="list-style-type: none"> • People having studied at intermediate-level or above in any discipline & having basic knowledge in Sanskrit language. • Persons (including working people / house wives etc.) having eligibility for graduation-programme and want to do graduation with Sanskrit (as major subject to learn <i>Shastras</i>/ to know cultural heritage/ scientific literature of ancient India. • Those who believe in lifelong learning and having interest in <i>Shastras</i>.
f.	प्रकृतपाठ्यक्रमस्य अन्तर्जालमाध्यमेन/ दूरस्थ शिक्षणप्रणाल्यासञ्चालनयोग्यता Appropriateness of programme to be conducted in Online/ODL mode to acquire special skills and competence	<p>This programme is designed in such a way that it could be offered through Online/ODL mode (as per the need). Adequate preparations / pilot studies have been done in this regard.</p> <p>This programme was introduced by Rashtriya Sanskrit Sansthan in the year 2010 (ODL Mode). Many batches have successfully undergone this programme till now.</p> <p>Recently MSP has prepared unique LMS (www.mspsk.com) for conducting the programmes online.</p>

अनुवर्ति.

		Required study materials are available.
g.	स्वाध्यायसामग्री / बोधनप्रणाली Instructional design	<p>Self Learning Materials are provided to learners. The Self Learning Materials are self-explanatory, self contained, illustrative, easily comprehensible and divided in easily manageable modules. The SLMs were prepared by a group of writers & editors trained by the scholars of CSU, STRIDE, IGNOU. The following points are kept in mind while preparing the SLMs-</p> <p>Learning objectives, assessment of prior knowledge, learning activities, provision for feedback of learning activities, examples and illustrations, In-text-questions for Self assessment, summary and key points/special notes.</p> <p>The instructional material will include-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Self Study Materials (in print) • Assignments • Audio-Video lessons & other multi-media components • Tele/Online-learning support/guidance <p>Details of SLMs are given in the attached sheet.</p>
h.	शिक्षाङ्कव्यवस्था Credit information/ Minimum study hours required	<p>Minimum 156 credits</p> <p><i>One credit is equal to 30 hours. of study.</i></p> <p><u>30 hrs. of study includes-</u></p> <ol style="list-style-type: none"> a. Study of the material b. Participation in contact programmes/Academic Counselling c. Study through Audio-Video, Tele-conferencing etc. d. Working on Assignments/work sheets etc. e. Library consultation /suggested reading etc.

अनुवर्तते..

i.	<p>प्रवेशप्रक्रिया Procedure for admission</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Admission notice and prospectus for various courses will be published in website with sufficient time gap before the commencement of courses/programmes. • Pre admission counselling facility provided by H.Q./SVK • Online application/fees submission system is arranged. • Scrutiny of applications will be done through experts. • Admission confirmation is given to the eligible candidates by H.Q./ Learners' Support System.
j.	<p>प्रवेशार्हता Eligibility</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Essential -Prak Shastri or +2/ Intermediate & basic knowledge of Sanskrit (i.e. ability to read, write, speak and understand simple Sanskrit.) • Admission will be through an oral Entrance Test. Those who have passed संस्कृतभाषावतरणी & संस्कृतभाषादक्षता/ शास्त्रिसेतुः of Mukta Swadhyaya Peetham of CSU are exempted from Entrance test. More details of admission procedure are given in the prospectus/website.
k.	<p>स्वाध्यायसामग्री-प्रापणम् Curriculum transaction</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Printed SLMs are distributed to learners through H.Q./ SVK/Learners' Support System. E-Learning contents are delivered through internet/website/LMS. • Online counseling/guidance/teaching /Tele teaching etc. done to facilitate the study of the learners are arranged by the coordinators/subject teachers. • Assignments are handled by the coordinators/subject teachers.

अनुवर्तते..

l.	मूल्यांकनम् Evaluation	<ul style="list-style-type: none"> In-text questions, Assignments and Semester/Term End Examinations are the tools for evaluation. Question papers will be set through experts. Valuation done according to the norms of CSU. The standard of the Semester/Term End Examinations of this programme will be maintained at par with the examinations conducted for the On-campus students.
m.	प्रयोगशालायाः आवश्यकता Requirement of laboratory support	NA
n.	ग्रन्थालयसौकर्यम् Library resources	Every Campus of CSU has a rich Library. Learners may utilize it. Apart from this, learners may utilize the E-Granthalaya available in CSU website.
o.	पाठ्यक्रमसम्बद्धव्ययः अर्थव्यवस्था Cost estimate of the programme and the provisions	<ul style="list-style-type: none"> SLM preparation- Rs. 35,00,000/- Printing cost-Rs. 15,00,000/- Organizing Workshops - Rs. 25,00,00/- A/V lessons etc. - Rs. 12,00,000/- Teaching, evaluation, examination etc.- RS. 3,75,000/- Misc. - Rs. 1,00,000/- Total- Rs. 91,75,000/-
p.	गुणवत्तासंरक्षण-संवर्धन-व्यवस्था Quality assurance mechanism	<ul style="list-style-type: none"> Central Sanskrit University established Mukta Swadhyaya Peetham (institute of Open and Distance Education) for proper implementation of Online / ODL programmes of Central Sanskrit

अनुवर्ति..

University.

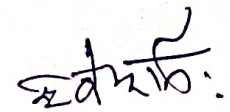
- Abhikalpa Samiti is the governing council of Mukta Swadhyaya Peetham.
- Academic Development Centre of MSP has been established by CSU for developing SLM & academic related activities.
- At the beginning, IQAC of CSU monitored the quality of both regular and ODL mode programmes of CSU. Recently, a Centre for Internal Quality Assurance (CIQA) is established exclusively for programmes in Open Online/and Distance Learning mode as mandated by the UGC in 'Open and Distance Learning Regulations 2020'.
- Programme coordinators, Course coordinators & CIQA will assess the outcome of the programme through the following –
  - a. Feed back/response of the learners.
  - b. Examination results
  - c. Popularity of the programme
  - d. Reviews
  - e. Observing the abilities/ skills/ confidence achieved by the learners after completion of the programme.
- Programme coordinator & course coordinators will work for Revising / enriching the SLM as per the need time to time.
- The MSP/ CSU will train its staff for

अनुवर्ति..

		effective implementation of programme and also provide necessary equipments/infrastructure to its staff and SVK.
q.	पाठ्यक्रमेण अभीप्सित परिणामः / अधिगमः Expected programme outcomes	<p>A candidate after successfully undergoing this programme will have good understanding of the subjects offered. He will be capable-</p> <ul style="list-style-type: none"> • To deliver on fundamental texts of concerned <i>shastra</i>. • Work on inter-related <i>shastric</i> topics. • To contribute to society and the Sanskrit learning system through involvement in knowledge sharing and other service activity. • To take admission for advanced degrees/ learning/ research in the concerned field. • To study inter disciplinary subjects. • To contribute for developing value based society.
r.	शास्त्रिप्रथमवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः	शास्त्रिप्रथमवर्षस्तरीयप्रमाणपत्रम्
s.	शास्त्रिद्वितीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः	शास्त्रि-डिप्लोमा (दक्षता)
t.	शास्त्रितृतीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः	शास्त्री (उपाधिः)
u.	Total Credits	154

*पाठ्यक्रमविवरणसंलग्नमस्ति – (संलग्नकानि I तः III)

निदेशकः

आन्तरिकगुणवत्ताशासनकेन्द्रम् (CIQA)

मुक्तस्वाध्यायपीठम्, के.सं.वि.

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

मुक्तस्वाध्यायपीठम्

शैक्षिकविकासकेन्द्रम्, राजीवगान्धीपरिसरः, शृङ्गेरी

शास्त्री / SHASTRI (B.A.)

व्याकरणम्

प्रथमवर्षम्				
कक्ष्या	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्कः (Credits)
शास्त्रिप्रथमवर्षम्	प्रथमम्	DSCC 1	<ul style="list-style-type: none"> सन्धिज्ञानोपयोगि संज्ञाप्रकरणम् अक्सन्धिप्रकरणम्, प्रकृतिभावसन्धिप्रकरणञ्च हल्-विसर्ग-स्वादि-सन्धि-प्रकरणानि अष्टाध्यायीधारणाप्रथमाध्यायः 	4
		DSCC 2	<ul style="list-style-type: none"> व्याकरणशास्त्रस्य संक्षिप्तः इतिहासः - (पाणिनेः पूर्ववैयाकरणाः, पाणिनिः, कात्यायनः, पतञ्जलिः, भर्तृहरिः, वामनजयादित्यौ, कैयटः, भट्टोजिदीक्षितः, कौण्डभट्ट, नागेशभट्टः एतेषां संक्षिप्तपरिचयः) महाभाष्यस्य पस्पशाह्निकम्- शब्दस्वरूपनिर्णयाधिकरणम्, शास्त्रप्रयोजनाधिकरणम् शास्त्रनिर्माणरीतिरूपणाधिकरणम्, जातिव्यक्तिपदार्थनिरूपणाधिकरणम्, शब्दनित्यत्वानित्यत्वविचारः, शास्त्रस्यधर्मजनकताधिकरणम्, धर्मनियमाधिकरणम् शब्दविषयप्रदर्शनाधिकरणम्, शब्दज्ञानस्य धर्मजनकताधिकरणम् व्याकरणाधिकरणम्, वर्णोपदेशाधिकरणम् 	4
		IDE -1 (DSE 1)	व्याकरणशास्त्रेतरः DSCC - 1 इत्यत्र निर्दिष्टः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। (साहित्यम् ज्यौतिषम्)	4

			अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्कः (Credit) युतः व्याकरणशास्त्रेतरः कश्चन विषयः।	
		GE 1	MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः प्रमाणपत्रस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा DSCC-1, DSE-1 इत्यत्र स्वीकृतविषयं विहाय अन्यः कश्चन विषयः ।	4
		AECC 1	संस्कृतभाषाकौशलवर्धनम् + अष्टाध्यायीधारणा- प्रथमाध्यायः	4
		AECC 2	आङ्ग्लभाषा (CSU course/ IGNOU / MOOCS), Parts of Speech, Tenses, Transformation of Sentences, Syllables	2
		AEEC 1	सङ्गणकविज्ञानम् (CSU course/ IGNOU / MOOCS), Windows Operating System and MS Word with Unicode अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः (यथा आयुर्वेदोक्तस्वस्थवृत्तम्)	2
		प्रथमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः		24
	द्वितीयम्	DSCC 3	अजन्त-पुंलिङ्ग-स्त्रीलिङ्ग-नपुंसकलिङ्ग-प्रकरणम्	4
		DSCC 4	कारकप्रकरणं स्त्रीप्रत्ययप्रकरणंसमासप्रकरणञ्च	4
		DSCC 5	<ul style="list-style-type: none"> • भ्वादिप्रकरणम् (चिताः धातवः) • तद्धितप्रकरणम् (रक्ताद्यर्थं यावत्) 	4
		GE 2	GE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credit) युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः समस्तरीयः विषयः	4
		SEC 1	व्यक्तित्वविकासोपयोगीनि चितानि सुभाषितानि	2
		SEC 2	Computer Science - Microsoft Excel (CSU course/ IGNOU / MOOCS), अथवा अनुवादप्रशिक्षणम्	4

अनुवर्तते

	INTERNS HIP 1	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके/ सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
द्वितीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्गयोगः			28
शास्त्रिप्रथमवर्षस्य सत्रार्थयोः शिक्षाङ्गयोगः			52
निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः	शास्त्रिप्रथमवर्षस्तरीयं प्रमाणपत्रम्		

आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठस्य पाठ्यक्रमसामग्र्यः - अष्टाध्यायी, व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः, लघुसिद्धान्तकौमुदी,
महाभाष्यम्।

अनुवर्ती

4

द्वितीयवर्षम्				
कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षा ङ्काः (Credits)
शास्त्रि- द्वितीयवर्ष म्	तृतीयम्	DSCC 6	पञ्चसन्ध्यन्तो भागः	4
		DSCC 7	अजन्तप्रकरणम्	4
		IDE -2 (DSE 2)	IDE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क (Credit)युतः व्याकरणशास्त्रेतरः कश्चन विषयः	4
		GE 3	GE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)-युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः ।	4
		AECC 3	IGNOU/MOOCS इत्यतः 4 क्रेडिट-युतः हिन्दीभाषाविषयः अथवा IGNOU/MOOCS/CSU इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क (Credits)-युतः आधुनिकविषयः	4
		AECC 4	IGNOU/MOOCS/CSU इत्यतः आङ्ग्लभाषासम्बद्धः विषयः (Active Passive, Direct Indirect, Paragraph/Story Writing, Letter Writing (formal/informal) अथवा IGNOU/MOOCS इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 2 शिक्षाङ्क (Credits)युतः आधुनिकविषयः	2
		AEEC 2	Computer science (HTML + Web designing) (Web Development Introduction) अथवा	2

अनुवर्तते

		मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	
		तृतीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः 24	
चतुर्थम्	DSCC 8	हलन्तप्रकरणम्	4
	DSCC 9	स्त्रीप्रत्ययप्रकरणं कारकप्रकरणञ्च	4
	DSCC 10	समासप्रकरणम्	4
	GE 4	GE 3 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः ।	4
	SEC 3	जीवनोत्कर्षाय श्रीमद्भगवद्गीता	2
	SEC 4	Computer Application (IGNOU/MOOCs) Tally (Fundamentals of Accounting, Ledger, Fundamentals of computerized accounting, Introduction to inventories)	4
	INTERNSHI P 2	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
		चतुर्थसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः 28	
		शास्त्रिद्वितीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णशिक्षाङ्कयोगः 52	
शास्त्रिद्वितीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः	शास्त्रिडिप्लोमा (दक्षता)		

आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठस्य पाठ्यक्रमसामग्र्यः - वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी।

अनुवर्तते

6

तृतीयवर्षम्					
कक्ष्या	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)	
शास्त्रितृतीयवर्षम्	पञ्चमम्	DSCC 11	भ्वादिप्रकरणम्	4	
		DSCC 12	तद्धितप्रकरणम् (शैषिकप्रकरणस्य पूर्वार्धभागः)	4	
		IDE-3 (DSE 3)	IDE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः ऐच्छिकः कश्चन विषयः	4	
		GE 5	GE 4 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः। अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4	
		AECC 5	पर्यावरणविज्ञानम् (MOOCS/IGNOU)	4	
		AEEC 3	सङ्गणकविज्ञानम् अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	2	
		पञ्चमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः			22
		षष्ठम्	DSCC 13	अदादितः चुरादिपर्यन्तम् (चिताः धातवः)	4
	DSCC 14		कृदन्तप्रकरणम्	4	
	DSCC 15		सन्नन्तप्रकरणं णिच्-प्रकरणम् आत्मनेपदप्रकरणं लकारार्थप्रकरणञ्च	4	
	GE 6		GE 5 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क	4	

अनुवर्तते

		(Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	
	SEC 5	संस्कृतवाङ्मये जीवनमूल्यानि आधारः - १. चितानि अध्यात्मस्तोत्राणि/ २. रामायणमहाभारतपुराणादिभ्यः चिताः अंशाः/ ३. ईशावास्योपनिषत्/ ४. सज्जनशतकम्(एच्.वि.नागराजराव्)	2
	SEC 6	Computer Science PYTHON (Introduction, Basic Python Syntax, Language Components, Collections, Functions, Modules) (MOOCS/IGNOU/CSU) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
	INTERNSHIP 3	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
षष्ठसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः			28
शास्त्रितृतीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णशिक्षाङ्कयोगः			50
शास्त्रितृतीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः	शास्त्रि - उपाधिः		

आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठस्य पाठ्यक्रमसामग्र्यः - वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी।

अध्यापकानां नामानि

१. Jagadeesh Bhada
२. Dr. Sandeep Kumar Dubey
३. उमामहेश्वरः एन
- ४.

हस्ताक्षरम्

J Bhada

संदीप कुंभे

(आध्यापक) 30/06/2023

संदीप कुंभे

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

मुक्तस्वाध्यायपीठम्

शैक्षिकविकासकेन्द्रम्, राजीवगान्धीपरिसरः, शृङ्गेरी

शास्त्री / SHASTRI (B.A.)

साहित्यम्

प्रथमवर्षम्

कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षा ङ्कः (Credits)
शास्त्रि- प्रथमवर्षम्	प्रथमम्	DSCC 1	<ul style="list-style-type: none"> अलङ्कारशास्त्रपरिचयः काव्यलक्षणम् अलङ्कारः- अलङ्कारस्य व्युत्पत्तिः सामान्यपरिचयश्च अलङ्कारस्य महत्त्वम्, अलङ्कारपरम्परा च शब्दालङ्कारः <p>पुनरुक्तवदाभासः, अनुप्रासः, यमकम्, वक्रोक्तिः, श्लेषश्च</p> <p>आधारग्रन्थः-</p> <p>मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- साहित्यदर्पणम् (खण्डः १- भूमिका प्रथम-परिच्छेदश्च)</p>	4
		DSCC 2	<ul style="list-style-type: none"> रसभावविवेचनम् काव्यानां दृश्यत्व-श्रव्यत्वनिरूपणम् दोषनिरूपणम् गुणाः रीतयश्च <p>आधारग्रन्थः-</p> <p>मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- काव्यदीपिका (खण्डः</p>	4

अनुमति

		१-४)	
	IDE-1 (DSE 1)	साहित्यशास्त्रेतरः DSCC-1 इत्यत्र निर्दिष्टः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । (व्याकरणम्/ ज्योतिषम्) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क(Credit)युतः साहित्यशास्त्रेतरः कश्चन विषयः	4
	GE 1	MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः प्रमाणपत्रस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा DSCC-1, DSE-1 इत्यत्र स्वीकृतविषयं विहाय अन्यः कश्चन विषयः	4
	AECC 1	संस्कृतभाषाकौशलवर्धनम् + अमरकोशः (वर्गचतुष्टयम्)/ छन्दसां परिचयः / चिताः अर्थालङ्काराः	4
	AECC 2	आङ्ग्लभाषा (CSU course/ IGNOU/ MOOCS), Parts of Speech, Tenses, Transformation of Sentences, Syllables	2
	AEEC 1	सङ्गणकविज्ञानम् (CSU course/ IGNOU/ MOOCS) , Windows Operating System and MS Word with Unicode अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः (यथा आयुर्वेदोक्तस्वस्थवृत्तम्)	2
	प्रथमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः		24
द्वितीयम्	DSCC 3	लौकिकसंस्कृतसाहित्येतिहासः महाकाव्यम् महाकवयः इतरमहाकाव्यानि च नाटकं कथासाहित्यञ्च कथासाहित्यम् आधारग्रन्थः -	4

अनुभव

			मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- लौकिकसंस्कृतसाहित्येतिहासः (खण्डः १-२)		
		DSCC 4	काव्याध्ययनम् (किरातार्जुनीयम् - प्रथमः सर्गः) युधिष्ठिरवनेचरयोः संवादः द्रौपदीयुधिष्ठिरयोः संवादः आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- किरातार्जुनीयम् - प्रथमसर्गः (खण्डः १-२)	4	
		DSCC 5	अर्थालङ्कारः चिताः प्रसिद्धाः अर्थालङ्काराः आधारग्रन्थः-मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- चन्द्रालोकस्य पञ्चममयूखः (खण्डः १-२)	4	
		GE 2	GE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क(Credit)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः समस्तरीयः विषयः	4	
		SEC 1	व्यक्तित्वविकासोपयोगीनि चितानि सुभाषितानि	2	
		SEC 2	Computer Science - Microsoft Excel (CSU course/ IGNOU/ MOOCS), अथवा अनुवादप्रशिक्षणम्	4	
		INTERN SHIP 1	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके/ सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6	
				द्वितीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः	28
				सत्रस्य सम्पूर्णयोगः	52
शास्त्रिप्रथमवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः		शास्त्रिप्रथमवर्षस्तरीयं प्रमाणपत्रम्			

मनुवर्त १

द्वितीयवर्षम्

पाठ्यक्रमविवरणम्	पाठ्यक्रमविवरणम्	पाठ्यक्रमविवरणम्	पाठ्यक्रमविवरणम्	पाठ्यक्रमविवरणम्
शास्त्री- द्वितीयवर्षम्	तृतीयम्	DSCC 6	रूपकस्वरूपम् नाट्यतत्त्वरूपणम् आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- साहित्यदर्पणम् (खण्डः १ , २)	4
		DSCC 7	अभिज्ञानशाकुन्तलम् शकुन्तलादुष्यन्तयोः पूर्वरागः दुष्यन्तशकुन्तलयोर्विवाहः आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- अभिज्ञानशाकुन्तलम् (खण्डः १ , २)	4
		DSE 2	काव्याध्ययनम् (दृश्यकाव्यम्) भासनाटकानि (किमपि एकं नाटकं भासनाटकचक्रतः) / स्वप्नवासवदत्तम् • यौगन्धरयणस्य याचना • वासवदत्तायाश्चिन्ता • उदयनस्यसमुद्रगृहगमनम् • वासवदत्तायाः पुनः प्राप्तिः आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- स्वप्नवासवदत्तम्	4
		IDE-2 (DSE 2)	IDE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क (Credit)युतः साहित्यशास्त्रेतरः कश्चन विषयः	4
		GE 3	GE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)-	4

AS
मन्जरी

		युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः ।	
	AECC 3	IGNOU/MOOCs इत्यतः 4 क्रेडिट-युतः हिन्दीभाषाविषयः अथवा IGNOU/MOOCs/CSU इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क (Credits)-युतः आधुनिकविषयः	2
	AECC 4	IGNOU/MOOCs/CSU इत्यतः आङ्ग्लभाषासम्बद्धः विषयः (Active Passive, Direct Indirect, Paragraph/Story Writing, Letter Writing (formal/informal) अथवा IGNOU/MOOCs इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 2 शिक्षाङ्क (Credits)युतः आधुनिकविषयः	2
	AEEC 2	Computer science (HTML + Web designing) (Web Development Introduction) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	2
	तृतीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः		24
चतुर्थम्	DSCC 8	दोषनिरूपणम्, अर्थदोषनिरूपणम्, गुणरीतिनिरूपणम् आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- साहित्यदर्पणम् ७ -९ परिच्छेदाः	4
	DSCC 9	मेघमार्गवर्णनम् आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- मेघदूतम् (खण्डः १)	4
	DSCC 10	अभिज्ञानशाकुन्तलम् शकुन्तलायाः पतिगृहगमनम् दुष्यन्तशकुन्तलयोर्वियोगः आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- अभिज्ञानशाकुन्तलम् (खण्डः ३ , ४)	4
	GE 4	GE 3 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCs / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः ।	4

अनुवर्तते

		SEC 3	जीवनोत्कर्षय श्रीमद्भगवद्गीता	2
		SEC 4	Computer Application (IGNOU/MOOCs) Tally (Fundamentals of Accounting, Ledger, Fundamentals of computerized accounting, Introduction to inventories)	4
		INTER NSHIP 2	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
चतुर्थसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः				28
शास्त्रिद्वितीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णशिक्षाङ्कयोगः				52
शास्त्रिद्वितीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः		शास्त्रि-डिप्लोमा (दक्षता)		

मनुन

तृतीयवर्षम्

पाठ्यप्रकारः	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यप्रकारः	शिक्षाङ्काः (Credits)
शास्त्रि- तृतीयवर्षम्	पञ्चमम्	DSCC 11	वाक्यपदपदार्थशब्दशक्तिविवेकः आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- साहित्यदर्पणम् (खण्डः १)	4
		DSCC 12	चित्रदर्शनम् पञ्चवटीप्रवेशः आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- उत्तररामचरितम् (खण्डः १,२)	4
		IDE-3 (DSE 3)	IDE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः ऐच्छिकः कश्चन विषयः	4
		GE 5	GE 4 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
		AECC 5	पर्यावरणविज्ञानम् (MOOCS/IGNOU)	4
		AEEC 3	Computer Science Programming Lanugage using JAVA (MOOCS/IGNOU/CSU) Introduction and Features, Language Constructs, Classes and Objects, Inheritance, Abstract Class and Interface, Polymorphism, Exception Handling, Multithreading अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	2
		पञ्चमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः		

अनुवर्तते

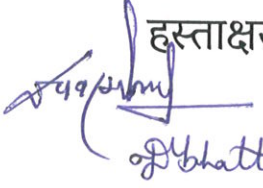
षष्ठम्	DSCC 13	ध्वनिकाव्यभेदविवेचनम्, गुणीभूतव्यङ्ग्यस्वरूपादिविमर्शः, व्यञ्जनासिद्धिश्च आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- साहित्यदर्पणम् (खण्डः ५,६)	4
	DSCC 14	छाया कौशल्याजनकयोगः कुमारविक्रमश्च कुमारप्रत्यभिज्ञानं सम्मेलनञ्च आधारग्रन्थः-मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- उत्तररामचरितम् (खण्डः ३,४,५)	4
	DSCC 15	अलकापुरीवर्णनम् यक्षसन्देशः आधारग्रन्थः- मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशित- मेघदूतम् (खण्डः २)	4
	GE 6	GE 5 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
	SEC 5	संस्कृतवाङ्मये जीवनमूल्यानि आधारः - १. चित्तानि अध्यात्मस्तोत्राणि/ २. रामायणमहाभारतपुराणादिभ्यः चिताः अंशाः/ ३. ईशावास्योपनिषत्/ ४. सज्जनशतकम्	2
	SEC 6	Computer Science PYTHON (Introduction, Basic Python Syntax, Language Components, Collections, Functions, Modules) (MOOCS/IGNOU/CSU) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4

अनुवर्तते

	INTERNS HIP 3	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते सप्ताहद्वयात्मके प्रशिक्षणात्मके/ सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
			षष्ठसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः 28
			शास्त्रितृतीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णाशिक्षाङ्कयोगः 50
शास्त्रितृतीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः		शास्त्री (उपाधिः)	

अध्यापकानां नामानि

१. ऐमेशचन्द्र वरमोला
२. देवाङ्गभट्टः

हस्ताक्षरम्

 Dr. Deva Angabhatt

 (Dr. V. S. Srinivasan)

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः

मुक्तस्वाध्यायपीठम्

शैक्षिकविकासकेन्द्रम्, राजीवगान्धीपरिसरः, शृङ्गेरी

शास्त्री / SHASTRI (B.A.)

ज्योतिषम्

प्रथमवर्षम्

कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)
शास्त्रिप्रथमवर्षम्	प्रथमम्	DSCC 1	ज्योतिषशास्त्रपरिचयः, ज्योतिषशास्त्रस्य त्रिस्कन्धानां परिचयः, प्रमुखाणाम् ज्योतिर्विदां परिचयः च । पञ्चाङ्गपरिचयः, पञ्चाङ्गस्य परिशीलनं च आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः ज्योतिषशास्त्रपरिचयः (खण्डः -1,2) 2. भारतीयकुण्डलीविज्ञानम् (खण्डः - 1), पञ्चाङ्गम्	4
		DSCC 2	बीजगणितं षड्विधप्रकरणम्, कुट्टकः वर्गप्रकृतिः चक्रवालं च । तुलादैर्घ्यादीनि मानानि, अभिन्नपरिकर्माष्टकम् । आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री-(FJPS-1-06, खण्डः - 4 षड्विधप्रकरणम्, 5 कुट्टकः वर्गप्रकृतिः चक्रवालञ्च) 2. लीलावती	4
		IDE-1 (DSE 1)	ज्योतिषशास्त्रेतरः DSCC-1 इत्यत्र निर्दिष्टः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । (व्याकरणम्/साहित्यम्) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क(Credit)युतः ज्योतिषशास्त्रेतरः कश्चन विषयः	4
		GE 1	MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः प्रमाणपत्रस्तरीयः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा DSCC-1, DSE-1 इत्यत्र स्वीकृतविषयं विहाय अन्यः कश्चन विषयः	4

अनुवर्ती

2

		AECC 1	संस्कृतभाषाकौशलवर्धनम् + बृहदबकहडाचक्रावधारणा	4
		AECC 2	आङ्ग्लभाषा (CSU course/ IGNOU/ MOOCS), Parts of Speech, Tenses, Transformation of Sentences, Syllables	2
		AEEC 1	सङ्गणकविज्ञानम् (CSU course/ IGNOU/ MOOCS), Windows Operating System and MS Word with Unicode अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः (यथा आयुर्वेदोक्तस्वस्थवृत्तम्)	2
		प्रथमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः		24
	द्वितीयम्	DSCC 3	इष्टकालसाधनम्, स्पष्टग्रहसाधनम्, जन्माङ्गचक्रनिर्माणम्, दशवर्गसाधनम्, दशान्तर्दशासाधनम् आयुर्दायसाधनं च आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJPS-1-06 (खण्डः -1,2,3)	4
		DSCC 4	बीजगणिते - 1. एकवर्णसमीकरणम्, एकवर्णमध्यमाहरणं च 2. अनेकवर्णसमीकरणम् अनेकवर्णमध्यमाहरणं भावितं च आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJPS-II-06 (खण्डः - 1,2,3,4)	4
		DSCC 5	फलविमर्श - गृहग्रहभावविचारः, ग्रहबलविचारः, आधान- सूतिकाविचारः च सभङ्गारिष्टविचारः, आयुर्विचारः, विविधाः योगाः, दशाक्रमः, अष्टकवर्गविचारः आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJS-I-05, लघुजातकम् (खण्डः - 1,2,3,4)	4
		GE 2	GE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क(Credit)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः समस्तरीयः विषयः	4
		SEC 1	व्यक्तित्वविकासोपयोगीनि चिंतानि सुभाषितानि	2

अनुवर्तते

3

		SEC 2	Computer Science - Microsoft Excel	4	
			(CSU course/ IGNOU/ MOOCS), अथवा अनुवादप्रशिक्षणम्		
		INTERNSHIP 1	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके/ सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6	
				द्वितीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः	28
				शास्त्रिप्रथमवर्षस्य सत्रार्थयोः शिक्षाङ्कयोगः	52
शास्त्रिप्रथमवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः	शास्त्रिप्रथमवर्षस्तरीयं प्रमाणपत्रम्				

अनुवर्तते

अनुवर्तते

7

द्वितीयवर्षम्				
कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)
शास्त्रिद्वितीयवर्षम्	तृतीयम्	DSCC 6	मुहूर्तशास्त्रपरिचयः, मुहूर्तचिन्तामणेःपरिचयः, शुभाशुभविचारः आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJAB-01 मुहूर्तचिन्तामणेः शुभाशुभप्रकरणम् (खण्डः - 1,2,3,4)	4
		DSCC 7	(ग्रहस्पष्टीकरणं भावसाधनञ्च, द्वादशभावसाधनं दृष्टिसाधनम्, बलसाधनं च, आयुर्दायसाधनम्, दशासाधनम्, इष्ट-कष्टसाधनम्) आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री - केशवीया जातकपद्धतिः	4
		IDE-2 (DSE 2)	IDE-1 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अवतरणीस्तरीयः अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क(Credit)युतः ज्यौतिषशास्त्रेतरः कश्चन विषयः	4
		GE 3	GE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क(Credits)- युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन विषयः ।	4
		AECC 3	IGNOU/MOOCS इत्यतः 4 क्रेडिट-युतः हिन्दीभाषाविषयः अथवा IGNOU/MOOCS/CSU इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 4 शिक्षाङ्क(Credits)-युतः आधुनिकविषयः	4

अनुवर्तते

		SEC 3	जीवनोत्कर्षाय श्रीमद्भगवद्गीता	2	
		SEC 4	Computer Application (IGNOU/MOOCs) Tally (Fundamentals of Accounting, Ledger, Fundamentals of computerized accounting, Introduction to inventories)	4	
		INTERNSHIP 2	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6	
				चतुर्थसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः	28
				शास्त्रिद्वितीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णशिक्षाङ्कयोगः	52
शास्त्रिद्वितीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः		शास्त्रि-डिप्लोमा (दक्षता)			

अनुपरी

6

		AECC 4	IGNOU/MOOCs/CSU	2
			इत्यतः आङ्ग्लभाषासम्बद्धः विषयः (Active Passive, Direct Indirect, Paragraph/Story Writing, Letter Writing (formal/informal) अथवा IGNOU/MOOCs इत्यतः यः कश्चित् अन्यूनं 2 शिक्षाङ्क(Credits)युतः आधुनिकविषयः	
		AECC 2	Computer science (HTML + Web designing) (Web Development Introduction) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	2
		तृतीयसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः		24
	चतुर्थम्	DSCC 8	नक्षत्रविचारः, प्रवालादिरत्नधारणमुहूर्ताः, विविधव्यापारमुहूर्ताः, कृषिसम्बद्धमुहूर्ताः, मूलादिदोषविमर्शः आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री - मुहूर्तचिन्तामणेः नक्षत्रप्रकरणम् (खण्डः -1,2,3,4)	4
		DSCC 9	ग्रहलाघवम् मध्यमाधिकारः, रविचन्द्रस्पष्टाधिकारः	4
		DSCC 10	भावगतग्रहफलविचारः, ग्रहाणां कारकत्वम्, द्वादशभावफलविचारः आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितः भावप्रकाशः (खण्डः -1,2)	4
		GE 4	GE 3 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCs / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क(Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः ।	4

अनुवर्तते

तृतीयवर्षम्				
कक्षा	सत्रार्थम्	पाठ्यप्रकारः	पाठ्यक्रमविवरणम्	शिक्षाङ्काः (Credits)
शास्त्रितृतीयवर्षम्	पञ्चमम्	DSCC 11	राशिप्रभेदः ग्रहयोनिप्रभेदश्च, वियोनिजन्मज्ञानम्, निषेकविचारश्च, जातकस्य जन्मकालिकस्थितेः ज्ञानविधिः, अरिष्टविचारः) आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितं बृहज्जातकम् (खण्डः - 1,2,3)	4
		DSCC 12	खगोलस्वरूपज्ञानम्, गोलादिविचारः, भूपरिध्यादिविचारः, नाडीवृत्तादीनां परिभाषा, अयनवृत्ताक्षांशादिविचारः, गोलीयरेखागणितम् प्रारम्भात् दशमक्षेत्रपर्यन्तम् आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता गोलपरिभाषा (खण्डः -1) 2. गोलीयरेखागणितम्	4
		IDE-3 (DSE 3)	IDE-2 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः, अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क (Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः ऐच्छिकः कश्चन विषयः	4
		GE 5	GE 4 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS/IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 क्रेडिट-युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
		AECC 5	पर्यावरणविज्ञानम् (MOOCS/IGNOU)	4
		AEEC 3	Computer Science Programming Language using JAVA (MOOCS/IGNOU/CSU) Introduction and Features, Language Constructs, Classes and Objects, Inheritance, Abstract Class and Interface, Polymorphism, Exception Handling, Multithreading अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	2
	पञ्चमसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः			22
	षष्ठम्	DSCC 13	आयुर्दायः, आयुर्दशाविचारः (केन्द्रादिदशाविचारः), अष्टकवर्गविचारः, कर्माजीवप्रकरणम्, राजयोगविचारः, नाभसयोगविचारश्च	4

8

		आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशितं बृहज्जातकम् (खण्डः - 4,5,6)	
	DSCC 14	उन्नतांशोदयास्त-अहोरात्रादीनां परिभाषा, अग्रा- अक्षांश-लम्बांश-शरादिविचारः, लम्बनशङ्कु- पलभा-अक्षक्षेत्रादिविचारः) गोलीयरेखागणितस्य एकादशात् - उनविंशक्षेत्रपर्यन्तम् आधारग्रन्थः - 1. मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता गोलपरिभाषा (खण्डः -1) 2. गोलीयरेखागणितम्	4
	DSCC 15	प्रश्नशास्त्रोपयोगिनः प्रारम्भिकाः विचाराः, लग्नफलविचारः, राजयोग-लाभालाभ- गर्भक्षेमविचारः, व्यवहारप्रश्नाः) आधारग्रन्थः - मुक्तस्वाध्यायपीठेन प्रकाशिता स्वाध्यायसामग्री FJS-II-06, (खण्डः - 3,4,5)	4
	GE 6	GE 5 इत्यत्र स्वीकृतस्य अग्रिमस्तरीयः विषयः अथवा MOOCS / IGNOU पाठ्यक्रमेषु उपलभ्यमानः अन्यूनम् 4 शिक्षाङ्क(Credits)युतः पूर्वम् अनधीतः कश्चन ऐच्छिकः विषयः । अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
	SEC 5	संस्कृतवाङ्मये जीवनमूल्यानि आधारः - १. चितानि अध्यात्मस्तोत्राणि/ २. रामायणमहाभारतपुराणादिभ्यः चिताः अंशाः/ ३. ईशावास्योपनिषत्/ ४. सज्जनशतकम्	2
	SEC 6	Computer Science PYTHON (Introduction, Basic Python Syntax, Language Components, Collections, Functions, Modules)(MOOCS/IGNOU/CSU) अथवा मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमतः कश्चन समस्तरीयः विषयः	4
	INTERNSHIP 3	मुक्तस्वाध्यायपीठेन अनुमते प्रशिक्षणात्मके / सेवात्मके कार्यक्रमे भागग्रहणम्	6
		षष्ठसत्रार्थस्य शिक्षाङ्कयोगः	28
		शास्त्रितृतीयवर्षस्य सत्रार्थयोः सम्पूर्णशिक्षाङ्कयोगः	50
शास्त्रितृतीयवर्षान्ते निष्क्रमणसमये प्राप्तव्योपाधिः		शास्त्री (उपाधिः)	

अनुवर्तते

ज्योतिषशास्त्रस्य पाठ्यक्रमविवरणम्
शास्त्री / SHASTRA (BA)

अध्यापकानां नामानि

१. डॉ. मन्मथकृष्ण दि.
२. डॉ. उमाकान्ततिवारी
३. डॉ. कृष्ण कुमार द्विवेदी

हस्ताक्षरम्

मन्मथकृष्ण दि.

कृष्ण कुमार द्विवेदी

कृष्ण कुमार द्विवेदी